

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

**Навчально-науковий юридичний інститут
Кафедра правоохоронної діяльності**

Онищук І. І.

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПРАВОПОРЯДКУ

**Методичні вказівки для підготовки до
семінарських (практичних) занять здобувачів
заочної форми навчання**

**Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Правоохоронна діяльність»
Спеціальність 262 Правоохоронна діяльність
Галузь знань 26 Цивільна безпека**

м. Івано-Франківськ – 2025

Затверджено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності (протокол №5 від 22 січня 2025 року)

Рецензенти:

Медицький Ігор Богданович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правоохоронної діяльності Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Сворак Степан Дмитрович, доктор юридичних наук, доктор історичних наук, професор, професор кафедри теорії та історії держави і права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Онишук І. І. Методичні вказівки для підготовки до семінарських (практичних) занять здобувачів заочної форми навчання за освітньо-професійною програмою «Правоохоронна діяльність» з навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку». Івано-Франківськ: Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2025. 34 с.

Методичні вказівки розроблені на основі Навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти (кваліфікація: бакалавр права) з галузі знань 26 Цивільна безпека спеціальності 262 Правоохоронна діяльність Освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність», затвердженої Вченою радою Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника 31 серпня 2024 року і призначені для підготовки до практичних занять з навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку». Подано загальні й методичні вказівки для підготовки до практичних занять, питання й практичні завдання, перелік рекомендованої літератури.

Методичні вказівки призначені для здобувачів вищої освіти, науковців і викладачів.

© Онишук І. І., 2025

© Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2025

ВСТУП

«Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку» є дисципліною, яка сприяє підготовці фахівців у сфері правоохоронної діяльності. Здобувачі вищої освіти отримують теоретичні знання й практичні навички в сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Навчальна дисципліна спрямована на формування ерудованої, різнобічно розвиненої особистості, здатної використовувати весь спектр набутих компетентностей для досягнення успіху в конкурентному середовищі. Компетенції, набуті в процесі вивчення дисципліни, підвищують конкурентоспроможність молодих спеціалістів на ринку праці.

Забезпечення та підтримання публічної безпеки та порядку – одне з головних завдань держави, яка використовує для його реалізації комплекс різноманітних засобів, в тому числі й міжнародно-правових.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Модуль I. Основні та спеціальні міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Модуль II. Міжнародно-правові та організаційні основи забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку» є опанування певним інструментарієм науки міжнародного права, вивчення його сутності та особливостей, системи, основних принципів та джерел, суб'єктів, співвідношення з внутрішньодержавним правом, а також вивчення процесів формування і розвитку міжнародно-правових відносин у галузі правоохоронної діяльності. Важливим є підготовка юриста із широким колом знань основ теорії і практики у галузі міжнародної правоохоронної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки:

Навчальна дисципліна «Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку» має тісний її взаємозв'язок з іншими навчальними дисциплінами: «Міжнародне право», «Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності», «Право Європейського Союзу», «Адміністративна діяльність ОВС»,

«Судові та правоохоронні органи України», «Кримінальне право», «Кримінальний процес» та ін.

2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку» є формування у здобувачів вищої освіти знань, вмінь та навичок, які відповідають професійно-кваліфікаційним характеристикам основних посад працівників Міністерства внутрішніх справ України (наказ МВС України № 301 від 24 березня 2006 р.) та завданням, які ставляться перед поліцією на конкретному етапі розвитку українського суспільства. У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні ознайомитися з основами міжнародної правоохоронної діяльності, зрозуміти роль і значення міжнародно-правових термінів, навчитися самостійно користуватись міжнародно-правовими актами та вміло застосовувати їх у власній правовій практиці. Результатом вивчення дисципліни має стати формування у здобувачів вищої освіти як працівників Національної поліції знань, вмінь та навичок, які відповідають професійно-кваліфікаційним характеристикам основних посад працівників Міністерства внутрішніх справ України.

В результаті вивчення навчальної дисципліни очікується, що здобувачі здобудуть:

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК6. Усвідомлення рівних можливостей та тендерних проблем

ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності

Спеціальні (професійні, предметні) компетентності (СК):

СК1. Усвідомлення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, способів та механізмів реалізації цих функцій

СК2. Здатність здійснювати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері правоохоронної діяльності

СК3. Здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел

СК5. Здатність визначати придатні для юридичного аналізу факти, систематизувати одержані результати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

СК6. Здатність у межах своєї компетенції забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особи та суспільства, протидіяти нелегальній (незаконній) міграції, тероризму та торгівлі людьми, незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів

СК7. Здатність у межах своєї компетенції ефективно забезпечувати публічну (громадську) безпеку та порядок, у тому числі під час масових правопорушень, запобігати та протидіяти домашньому насильству

СК8. Здатність ефективно застосовувати сучасну техніку та інформаційні технології, використовувати технічні засоби, спеціалізовані інформаційно-пошукові системи, бази та банки даних, а також відповідне програмне забезпечення для захисту прав і свобод людини, власності, суспільних відносин від протиправних посягань

СК9. Здатність надавати правоохоронні послуги

СК10. Здатність до аналізу та оцінки причин, умов та факторів, що впливають на вчинення кримінальних та адміністративних правопорушень

СК11. Здатність визначати особу правопорушника, аналізувати кількісні та якісні показники злочинності

СК12. Здатність забезпечувати відповідно до посадових обов'язків охорону об'єктів державної власності, державну охорону органів державної влади України та безпеку взятих під захист осіб, охорону фізичних осіб та об'єктів приватної і комунальної власності

СК13. Здатність застосовувати криміналістичну техніку, оперативно-технічні засоби, у тому числі при проведенні оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій

СК14. Здатність правомірно застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю, тактичні прийоми з дотриманням стандартів особистої безпеки, а також надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу

СК15. Здатність здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система

СК16. Здатність забезпечувати кібербезпеку, економічну та інформаційну безпеку держави, об'єктів критичної інфраструктури

СК17. Здатність забезпечувати охорону державної таємниці та працювати з носіями інформації з обмеженим доступом

СК18. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення правопорушення

СК19. Здатність здійснювати взаємодію з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони, у тому числі при усуненні потенційних та реальних загроз державному суверенітету та територіальній цілісності держави

СК12. Здатність забезпечувати відповідно до посадових обов'язків охорону об'єктів державної власності, державну охорону органів державної влади України та безпеку взятих під захист осіб, охорону фізичних осіб та об'єктів приватної і комунальної власності

СК14. Здатність правомірно застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю, тактичні прийоми з дотриманням стандартів особистої безпеки, а також надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу

СК15. Здатність здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система

СК16. Здатність забезпечувати кібербезпеку, економічну та інформаційну безпеку держави, об'єктів критичної інфраструктури

СК17. Здатність забезпечувати охорону державної таємниці та працювати з носіями інформації з обмеженим доступом

СК18. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення правопорушення

СК19. Здатність здійснювати взаємодію з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони, у тому числі при усуненні потенційних та реальних загроз державному суверенітету та територіальній цілісності держави.

ЗМІСТ

Програма навчальної дисципліни

Загальні вказівки для підготовки до практичних занять

Методичні вказівки для здобувачів заочної форми навчання

Змістовий модуль I. Основні та спеціальні міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Тема 1. Поняття, принципи і організаційно-правові форми міжнародного співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Тема 2. Основні міжнародні стандарти в галузі прав людини.

Тема 3. Спеціальні міжнародні стандарти в галузі прав людини, що поширюються на діяльність органів правопорядку.

Тема 4. Заборона катування, жорстокого, нелюдського та такого, що принижує гідність поводження чи покарання: універсальні та регіональні стандарти.

Тема 5. Універсальні та регіональні стандарти щодо забезпечення права на свободу та особисту недоторканність.

Змістовий модуль II. Міжнародно-правові та організаційні основи забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Тема 6. Міжнародне співробітництво держав у боротьбі зі злочинністю.

Тема 7. Інститут екстрадиції: поняття, механізм, умови та обмеження.

Тема 8. Міжнародна правоохоронна сфера як напрям діяльності ООН.

Тема 9. Інтерпол як центр міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю.

Тема 10. Європол як форма регіонального співробітництва у боротьбі зі злочинністю.

Тема 11. Міжнародно-правові та організаційні основи забезпечення публічної безпеки та правопорядку ОБСЄ.

Тема 12. Рада Європи як суб'єкт регіонального співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I.

Основні та спеціальні міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Тема 1. Поняття, принципи і організаційно-правові форми міжнародного співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Поняття міжнародного співробітництва у правоохоронній сфері. Форми міжнародного співробітництва. Історичні передумови виникнення міжнародного співробітництва у світі. Основні принципи міжнародного співробітництва. Загальні принципи міжнародного співробітництва – принцип незастосування сили або погрози силою; мирного вирішення міжнародних спорів; невтручання у внутрішні справи інших держав; рівноправності і самовизначення держав; суверенної рівності держав; добросовісного виконання зобов'язань у міжнародному праві; захисту прав людини; недоторканості кордонів; територіальної цілісності. Укладення угод про співпрацю. Обмін інформацією оперативного характеру.

Тема № 2: Основні міжнародні стандарти в галузі прав людини.

Міжнародні стандарти у сфері прав людини як основа правоохоронної діяльності держав. Поняття прав людини. Еволюція та покоління прав людини. Класифікація основних прав людини. Перші документи, які закріплюють права та свободи людини і громадянина. Біль про права людини. Передумови створення ООН. Статут ООН як міжнародний стандарт закріплення основних принципів міжнародного співробітництва. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р.; Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р.; Підсумковий документ Віденської зустрічі представників держав-учасниць Наради по безпеці і співробітництву в Європі, прийнятий у 1989 р.; Паризька хартія для нової Європи 1990 р.; Документи Конференції по людському виміру Наради по безпеці і співробітництву в Європі 1990 р. і 1991 р.; Європейська конвенція про захист прав людини й основних свобод 1950 р. Міжнародні механізми забезпечення і захисту прав людини. Верховний комісар ООН з прав людини. Рада з прав людини. Європейський суд з прав людини. Імплементация міжнародно-правових норм про права людини в національне законодавство. Міжнародні акти про права людини і законодавство України.

Тема №3: Спеціальні міжнародні стандарти в галузі прав людини, що поширюються на діяльність органів правопорядку.

Загальна характеристика міжнародних документів, що закріплюють спеціальні стандарти в галузі прав людини, які поширюються на діяльність органів правопорядку і, зокрема, органів внутрішніх справ: Мінімальні стандартні правила поведіння із в'язнями, прийняті Першим Конгресом

ООН по запобіганню злочинності й поводженню з правопорушниками 1955 р.; Кодекс поведінки посадових осіб по підтримці правопорядку, прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН у 1979 р.; Конвенція проти катувань і інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження або покарання 1984 р.; Зведення принципів захисту всіх осіб, що підлягають затриманню або ув'язненню в будь-якій формі, прийняте Генеральною Асамблеєю ООН у 1989 р.; Основні принципи застосування сили і вогнепальної зброї службовими особами по підтримці правопорядку, прийняті Восьмим Конгресом ООН по попередженню злочинності й поводженню з правопорушниками 1990 р.; Стандартні мінімальні правила ООН у відношенні заходів, не пов'язаних з ув'язненням, прийняті Восьмим Конгресом ООН по попередженню злочинності й поводженню з правопорушниками 1990 р. Імплементация спеціальних стандартів в законодавство України. Характеристика, окремих стандартів в галузі прав людини, що мають безпосереднє відношення до діяльності органів правопорядку.

Тема № 4: Заборона катування, жорстокого, нелюдського та такого, що принижує гідність поводження чи покарання: універсальні та регіональні стандарти.

Характеристика положень міжнародних актів про право на гідність та заборону катувань і інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження або покарання : Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Європейська конвенція про захист прав людини й основних свобод, Конвенція проти катувань і інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження або покарання 1984 р. Їх імплементація в національне законодавство. Зміст права на особисту недоторканність. Загальні положення: катування та інше жорстокі, нелюдські або принижуючі гідність види поводження і покарання: питання ступеня поведінки. Неприпустимість катувань як засобу одержання доказів на стадії досудового розслідування.

Тема №5: Універсальні та регіональні стандарти щодо забезпечення права на свободу та особисту недоторканність.

Поняття права на свободу і особисту недоторканність. Межа між свободою і несвободою, примусове утримання. Історичний екскурс у проблему. Загальна Декларація прав людини (статті 3, 9). Поняття арешту і затримання. Зміст терміна «позбавлення волі». Поняття довільного арешту, незаконного арешту і затримання. Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права (стаття 9), Стаття 5 Європейської конвенції прав людини. Припустимі випадки позбавлення волі в порядку кримінального судочинства: а) законне утримування особи під вартою на підставі визнання його винним компетентним судом; б) законний арешт або затримання особи за невиконання законного рішення суду або з метою забезпечення виконання будь-якого зобов'язання, передбаченого законом; с) законний арешт або затримання особи, здійснене для того щоб вона стала перед компетентним

судовим органом за обґрунтованою підозрою у вчиненні правопорушення або у випадку, коли є підстави думати, що необхідно запобігти вчиненню нею правопорушення або перешкодити їй зникнути після його здійснення; затримання неповнолітньої особи на підставі законної постанови для виховного нагляду або його законне затримання, здійснене для того, щоб вона стало перед компетентним органом; законне затримання осіб з метою запобігання поширення інфекційних захворювань, а також душевнохворих, алкоголіків, наркоманів або бродяг; f) законний арешт або затримання особи з метою запобігання її незаконного в'їзду в країну або особи, проти якої вживають заходи для його висилки або видачі. Процесуальні заходи захисту, що стосуються попередньо затриманих індивідів. Право бути обізнаним про причини арешту і будь-які пред'явлені обвинувачення. Тлумачення «негайно». Негайне доставляння затриманого (арештованого) до судді або іншої посадовій особі. Право на судовий розгляд протягом розумного строку або на звільнення до суду. Тлумачення «... або...». Поняття «розумного строку». Початок і закінчення строку (позиції Комісії й Суду). Обґрунтованість тривалості строку: складність справи, ведення справи владою, поведінка затриманого (арештованого).

Змістовий модуль II.

Міжнародно-правові та організаційні основи забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Тема № 6: Міжнародне співробітництво держав у боротьбі із злочинністю.

Поняття, мета, завдання, принципи, основні напрямки (сумісне визначення кола загально небезпечних діянь, що потребують спільних зусиль щодо їх припинення; взаємний обмін інформацією про вчинені злочини та злочинців; надання допомоги в розшуку злочинців які перебувають на території держави та видача їх зацікавленим суб'єктам міжнародного права;

спільне вивчення питань злочинності і методів боротьби з нею; виконання окремих доручень із кримінально-процесуальних питань; укладання міжнародних договорів про боротьбу з окремими видами міжнародних злочинних діянь; участь держав у міжнародних організаціях, що спеціалізуються в боротьбі зі злочинністю). та форми (координація дій по боротьбі зі злочинністю (обмін інформацією); підписання договорів про боротьбу з міжнародними злочинами і злочинами міжнародного характеру; правова допомога по кримінальних справах; проведення оперативно-розшукових заходів; проведення слідчих дій; профілактика злочинів; спільні заходи щодо припинення злочинних дій і притягнення винних до відповідальності) міжнародного співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю. Правові основи співробітництва в боротьбі з окремими видами злочинів. Міжнародні злочини; злочини міжнародного характеру. Поняття

транснаціональних злочинів. Види т/н злочинів. Міжнародний механізм протидії т/н злочинам. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року. Організована злочинність як фактор виникнення транснаціональної злочинності. Національне законодавство, яке регулює питання боротьби з організованою злочинністю.

Тема № 7: Інститут екстрадиції: поняття, механізм, умови та обмеження.

Міжнародно-правове регулювання видачі злочинців Договори України з іншими країнами щодо правової допомоги в кримінальних справах. Міжнародні стандарти поведіння з правопорушниками. Інститут видачі злочинців (екстрадиції). Поняття екстрадиції. Підстави екстрадиції. Екстрадиційна процедура. Порядок передачі екстрадиційних запитів. Діяльність НЦБ Інтерполу (Укрбюро) в галузі екстрадиції.

Типовий договір про видачу, його характеристика. Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 р., Додатковий протокол до Європейської конвенції про видачу правопорушників 1975 р. і Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про видачу правопорушників 1978 р., їх характеристика. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах держав-членів Співдружності Незалежних Держав 1993 р., її характеристика.

Тема № 8: Міжнародна правоохоронна сфера як напрям діяльності ООН.

Роль ООН в організації співробітництва держав. Органи ООН у сфері міжнародного співробітництва в галузі правоохоронної діяльності. Універсальні органи. Регіональні органи. Рада безпеки ООН. Програма ООН в галузі попередження злочинності і кримінального правосуддя. Спеціалізовані установи ООН у вирішенні питань міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю.

Структура та кадровий склад поліції ООН, особливості. Загальні принципи діяльності поліції ООН. Структурні елементи Поліції ООН. Основні форми діяльності по підтриманню міжнародного миру і безпеки. Роль жінок-поліцейських в діяльності Поліції ООН.

Тема № 9: Інтерпол як центр міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю.

Створення Інтерполу. Принципи діяльності Інтерполу, підстави для відмови у розслідуванні. Компетенція та структура Інтерполу. Напрями діяльності Інтерполу. Програма регіональних офіцерів зв'язку з проблем наркообігу. Роль міжнародних конференцій, що проводяться в рамках Інтерполу. Інформаційна база Інтерполу – порядок формування та користування. Порядок направлення запитів, повідомлень і відповідей по лінії Інтерполу, організація їх обробки і виконання. Взаємодія Інтерполу з міжнародними організаціями і державами, що не є членами організації. Україна у складі Міжнародної організації кримінальної поліції. Українське бюро

Інтерполу, структура та підпорядкування. Картки Інтерполу, їх значення. Створення Національного центрального бюро Інтерполу в Україні. Правові і організаційні основи взаємодії НЦБ України з Інтерполом та іншими міжнародними міждержавними організаціями. Компетенція та завдання НЦБ. Діяльність регіональних НЦБ. Порядок взаємодії органів правопорядку України та інших держав з центральним та регіональними підрозділами НЦБ Інтерполу в Україні. Зміст Інструкції про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерпол в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів.

Тема № 10: Європол як форма регіонального співробітництва у боротьбі зі злочинністю.

Етапи створення Європолу. Європол як регіональна міжнародна правоохоронна організація. Міжнародна правова допомога в рамках взаємодії з Європейським поліцейським відомством (Європол). Співробітництво України з Європолом, угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне стратегічне співробітництво 2017 р. Роль і місце Європолу у справі міжнародного співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку. Міжнародне співробітництво Європолу з Інтерполом та іншими міжнародними організаціями.

Тема № 11: Міжнародно-правові та організаційні основи правоохоронної діяльності ОБСЄ.

Нормативно-правова основа діяльності Організації з безпеки та співробітництва в Європі. Передумови створення ОБСЄ. Основні напрями діяльності ОБСЄ. Головні інститути ОБСЄ. Секретаріат ОБСЄ. Діяльність ОБСЄ у правоохоронній сфері. Торгівля людьми як один з основних напрямів діяльності ОБСЄ. Гендерна рівність в діяльності ОБСЄ. Співробітництво України з ОБСЄ у правоохоронній сфері. Координатор проектів ОБСЄ в Україні. Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні.

Тема № 12: Рада Європи як суб'єкт регіонального співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Регіональний рівень міжнародного співробітництва. Рада Європи як суб'єкт регіонального співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку, членство в Раді Європи. Компетенція Ради Європи, сприяння регіональному міжнародному співробітництву у правоохоронній сфері. Взаємодія між державами в галузі попередження, боротьби зі злочинністю, притягнення до відповідальності правопорушників. Спільні проекти України та Ради Європи у правоохоронній сфері.

ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття слугують здобувачам вищої освіти з метою якнайкраще засвоїти матеріал навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку». Практичні заняття відбуватимуться у формі обговорення найбільш спірних і проблемних питань, а також шляхом виконання завдань практичного характеру (наприклад, аналізу норм права). Для успішної підготовки до цих занять рекомендовано:

1) мати зошит з конспектами лекцій. У ньому потрібно виконати завдання, які й обговорюватимуться на практичних заняттях;

2) виписувати в зошити основні терміни – і наукові, і зафіксовані в чинних та у тих, що втратили чинність, нормативно-правових актах; аналізувати ці поняття;

3) використовувати рекомендовану літературу, а також інші джерела, не наведені в списку рекомендованих до вивчення;

4) самостійно визначити спірні для юридичної науки і практики ознаки понять, сформульовані вченими або ті, які містяться в чинних нормативно-правових актах, виявляти прогалини та колізії в правовому регулюванні;

5) фіксувати питання, що викликають труднощі.

У процесі практичних занять рекомендовано: аналізувати відповіді інших здобувачів вищої освіти, вказувати на спірні моменти в їхньому виступі; відстоювати власну думку з конкретного питання; доповнювати виступи колег з обговорення певної проблеми. На семінарське заняття може бути підготовлено наукове повідомлення, тематика яких дається у методичних вказівках, але не обмежує у виборі інших обговорюваних тем повідомлень.

Готуючись до практичних занять, здобувачам вищої освіти потрібно вивчити бібліотечні фонди для виявлення нових джерел наукового характеру у сфері основ забезпечення публічної безпеки та правопорядку, відстежувати опублікування нормативно-правових актів, щоб здійснювати високоякісний аналіз на предмет використання міжнародно-правових засобів забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Змістовий модуль I.

Основні та спеціальні міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Тема 1. Поняття, принципи і організаційно-правові форми міжнародного співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку (2 год.)

Приступаючи до опрацювання питань, слід відмітити, що жодна держава світу незалежно від рівня її розвитку не має імунітету проти злочинності. Величезні ресурси злочинців і злочинних угруповань роблять боротьбу органів правопорядку з цим негативним явищем нерівномірною.

У межах теми потрібно розкрити сутність основних (загальних) принципів (суверенна рівність держав; невтручання у внутрішні справи; повага прав людини і основних свобод; сумлінне виконання міжнародних зобов'язань) і спеціальних (галузевих) принципів (невідворотність покарання, гуманність, ефективність, швидке реагування), з'ясувати їхню роль у здійсненні міжнародного співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку, а також вказати на міжнародно-правові документи, в яких вони закріплюються.

В першу чергу, потрібно розмежувати два механізми регулювання міжнародного співробітництва держав у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку: договірно-правовий (або конвенційний) і організаційний (інституційний), в рамках міжнародних організацій.

Питання до обговорення:

1. Міжнародне співробітництво у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку: поняття, ознаки та класифікація.
2. Міжнародне співробітництво та міжнародно-правова допомога у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку: порівняльно-правова характеристика.
3. Форми міжнародного співробітництва та міжнародно-правової допомоги у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку.
4. Україна як учасник міжнародного співробітництва з питань забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Термінологічне завдання: міжнародне співробітництво, спільність інтересів, міжнародний договір, міжнародно-правова допомога, форми міжнародно-правової допомоги, незастосування сили або погрози силою; мирне вирішення міжнародних спорів; невтручання у внутрішні справи інших держав; рівноправність та самовизначення народів; суверенна рівність держав; добросовісне виконання зобов'язань в міжнародному праві; повага прав людини; недоторканність кордонів; територіальна цілісність, невидача громадян та політичних емігрантів; принцип невідворотності покарання, принцип гуманності; принцип захисту прав своїх громадян за кордоном.

Контрольні запитання:

1. Які форми міжнародно-правової допомоги, передбачені у змісті багатьох багатосторонніх міжнародних договорів та розвинуті у численних двосторонніх міждержавних угодах?
2. Які ознаки властиві сучасному міжнародному співробітництву у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку?
3. На які види можна поділити міжнародне співробітництво у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку?
4. Яка відмінність між поняттями: «міжнародне співробітництво у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку» та «міжнародно-правова допомога (взаємодопомога)»?
5. Які органи державної влади долучаються до здійснення міжнародного співробітництва України у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку?

Практичне завдання:

Тести з вибором однієї правильної відповіді:

1. Яке визначення найбільш точно характеризує міжнародне співробітництво у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку?
 - a) Сукупність внутрішніх законодавчих ініціатив держав
 - b) Спільна діяльність держав та міжнародних організацій у протидії загрозам безпеці
 - c) Впровадження кримінальних санкцій на міжнародному рівні
 - d) Виключно діяльність Інтерполу

2. Який із наведених принципів є основним у міжнародному співробітництві з питань безпеки?

- a) Суверенітет держав
- b) Політичний нейтралітет
- c) Домінування однієї держави
- d) Економічна вигода

3. Яка з організацій не займається міжнародним співробітництвом у сфері правопорядку?

- a) Інтерпол
- b) Європол
- c) ООН
- d) ЮНЕСКО

4. Який документ регулює діяльність Інтерполу?

- a) Статут ООН
- b) Конституція Інтерполу
- c) Європейська конвенція з прав людини
- d) Угода про взаємну правову допомогу

5. Який основний механізм застосовується в межах Інтерполу для координації органів правопорядку?

- a) Видача міжнародних ордерів на арешт
- b) Виконання рішень Міжнародного кримінального суду
- c) Обмін інформацією та координація розслідувань
- d) Санкції проти порушників

6. До здійснення міжнародного співробітництва України у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку не долучається:

- a) Верховна Рада України;
- b) Верховний суд;
- c) Президент України;
- d) Кабінет Міністрів України;

e) Міністерство закордонних справ України (зокрема, дипломатичні представництва за кордоном).

Тести з вибором кількох правильних відповідей:

1. Які з наведених принципів є основоположними у міжнародному співробітництві щодо забезпечення безпеки? (Оберіть три варіанти)

- a) Законність

- b) Дотримання прав людини
- c) Політична заангажованість
- d) Взаємна допомога
- e) Ігнорування суверенітету

2. Які міжнародні організації здійснюють координацію у сфері забезпечення безпеки та правопорядку? (Оберіть дві)

- a) Інтерпол
- b) Червоний Хрест
- c) Європол
- d) ВООЗ

3. Які форми міжнародного співробітництва застосовуються у сфері правопорядку? (Оберіть три варіанти)

- a) Спільні слідчі групи
- b) Поліцейські операції
- c) Дипломатичні перемовини щодо торгівлі
- d) Обмін оперативною інформацією

Методичне завдання:

Завдання 1:

Сформуйте таблицю із порівняльним аналізом принципів міжнародного співробітництва та спеціальних принципів міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності.

Завдання 2:

Ви є юридичним консультантом у відділі міжнародного співробітництва Міністерства внутрішніх справ України. Ваша задача — підготувати звіт про основні принципи міжнародного співробітництва в сфері правоохоронної діяльності, зокрема розглянути загальні та спеціальні принципи, які регулюють взаємодію між державами в боротьбі зі злочинністю. Звіт має включати оцінку їхнього впливу на законодавство України та національні органи правопорядку

Теоретична частина:

➤ Охарактеризуйте загальні принципи міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності, зокрема:

- Принцип взаємної правової допомоги;
- Принцип суверенітету держав;
- Принцип недопущення двоїстих стандартів у боротьбі зі злочинністю;
- Принцип ефективного обміну інформацією.

➤ Окремо виділіть спеціальні принципи, які регулюють міжнародне співробітництво у боротьбі зі специфічними видами злочинності, наприклад:

- Принцип спеціалізації правоохоронних органів (наприклад, Інтерпол, Європол);

- Принцип екстрадиції та трансферу злочинців;

- Принцип гармонізації національних законодавств для боротьби з тероризмом, організованою злочинністю, кіберзлочинністю.

➤ Проаналізуйте, як ці принципи сприяють посиленню ефективності міжнародного співробітництва в боротьбі з міжнародною злочинністю.

Практична частина:

➤ Оцініть, яким чином ці принципи відображені в законодавстві України та діючих угодах про співпрацю, зокрема:

- Закон України «Про міжнародне співробітництво у сфері кримінального правосуддя»;

- Закон України «Про екстрадицію»;

- Закон України «Про боротьбу з тероризмом»;

- Міжнародні угоди про співпрацю в сфері кримінального правосуддя, які Україна підписала, зокрема у рамках Європейського Союзу, ОБСЄ, Інтерполу.

➤ Розгляньте конкретні приклади реалізації принципів міжнародного співробітництва в Україні у рамках боротьби з організованою злочинністю, тероризмом, корупцією, кіберзлочинністю.

Завдання для обговорення:

✓ Які юридичні та практичні проблеми можуть виникнути при застосуванні принципів міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності в Україні? Як їх можна подолати?

✓ Оцініть, чи достатньо ефективно Україна реалізує принципи міжнародного співробітництва у боротьбі з транснаціональними злочинами (наприклад, торгівля людьми, наркотики, кіберзлочинність)?

✓ Яким чином Україна може удосконалити законодавство та механізми співпраці для забезпечення більш ефективної боротьби з міжнародною злочинністю, зокрема в контексті нових глобальних викликів, таких як кіберзлочинність?

Мета завдання: Це завдання спрямоване на розвиток вміння аналізувати принципи міжнародного співробітництва у сфері

правоохоронної діяльності та їх вплив на національну правову систему України. Завдання дозволяє глибше зрозуміти взаємодію між державами в боротьбі зі злочинністю та виявляти ключові юридичні проблеми, що виникають в цьому контексті.

Література:

Основна:

1. Бевза Ю. П., Демчик Н. П., Мота А. Ф. Міжнародне право (у схемах і таблицях) : навч. посібник. Електр. навч. вид. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2023. 138 с.

2. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник / А. В. Войціховський ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.

3. Міжнародно-правові стандарти поведінки працівників правоохоронних органів при підтриманні правопорядку: документально-джерелознавчий довідник для співробітників правоохоронних органів (міліції) / упоряд.: Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, І.Г. Кириченко. Київ : Ін Юре, 2002. 128 с.

4. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів у сфері боротьби зі злочинністю з використанням можливостей Інтерполу та Європолу: наук.-метод. рек. / уклад.: Д.В. Галкін, Т.М. Малиновська, І.О. Святокум. Харків: Вид-во ХНУВС, 2016. 38 с.

Допоміжна:

1. Бараннік Р.В. Співробітництво та допомога у кримінальних справах: співвідношення понять. *Науковий вісник Дніпропетровського юридичного інституту МВС України*. 2010. № 1. С. 224-232.

2. Боняк В.О. Правова природа міжнародних стандартів правоохоронної діяльності. *Актуальні проблеми протидії незаконному обігу наркотичних засобів і психотропних речовин у сучасних умовах*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Дніпропетровськ : МВС України, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. Справ, 2007. С. 75-78.

3. Войціховський А.В. Міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю як пріоритетний напрямок зовнішньої політики України. *Право і безпека*. 2010. Вип. № 3 (35). С. 10-15.

4. Гаврилюк В.І. Актуальні аспекти міжнародного співробітництва органів внутрішніх справ України в напрямку протидії торгівлі людьми. Київ : Цифра, 2007. 171 с.

5. Ємець О.М. Правові аспекти міжнародного співробітництва правоохоронних органів. *Правничий часопис Донецького університету*. 2013. № 2. С. 142-148.

6. Зозуля Є.В. Поняття, зміст та напрямки розвитку міжнародного співробітництва правоохоронних органів України. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2010. № 1. С.173-179.

7. Леженіна О.І. Міжнародна правоохоронна діяльність: поняття, цілі, завдання, принципи, функції. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2003. Вип. 21. Ч. 1. С.164-170.

8. Обушенко О.М. Правові засади міжнародного співробітництва у кримінальній процесуальній та оперативно-розшуковій діяльності в сучасних умовах. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 11. С. 128-136.

9. Чорноус Ю.М. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів у боротьбі зі злочинами міжнародного характер. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2011. № 4. С.49-52.

10. Юхно О.О. Окремі аспекти співпраці органів внутрішніх справ України з правоохоронними органами зарубіжних країн щодо запобігання, припинення й розкриття злочинів. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2011. № 3 (54). С.132-140.

Тема 2. Основні міжнародні стандарти в галузі прав людини (2 год.)

Під час вивчення теми необхідно визначити передумови виникнення прав людини, шлях їх розвитку, надати визначення поняття прав людини як міри можливої поведінки особи. Необхідно відмітити періоди та передумови появи поколінь прав людини (негативні, позитивні, колективні), взаємозв'язок їх формування із розвитком суспільних відносин, вплив подій у державах, перехід від однієї форми правління до іншої. Акцентувати на формуванні четвертого покоління прав у сучасний період.

Необхідно виокремити основні ознаки прав людини залежно від їх сутності, об'єктів регулювання, співвідношенню примусу держави та прав і свобод людини, громадянина тощо. Навести перелік універсальних міжнародно-правових документів з прав людини, при цьому окремої уваги заслуговує Міжнародний білль про права людини

(Міжнародна хартія прав людини). Крім того, при вивченні даного питання теми необхідно визначити, які існують види регіональних систем міжнародного захисту прав людини та розкрити їх зміст.

При цьому більше детально слід зупинитися на європейській регіональній системі захисту прав людини. Особлива увага має бути приділена Європейській конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (1950 р.), як основи європейської регіональної системи захисту прав людини.

Питання до обговорення:

1. Права людини як загальнолюдська цінність: поняття, генеза. Покоління прав людини.
2. Зміст та юридичне закріплення міжнародних стандартів в галузі прав людини.
3. Рішення Європейського суду з прав людини як складова міжнародних стандартів.
4. Проблеми та перспективи адаптації національного законодавства у сфері прав людини до міжнародних стандартів.

Термінологічне завдання: *міжнародні стандарти у сфері прав людини; еволюція прав людини; покоління прав людини; класифікація основних прав людини; імплементація міжнародно-правових норм про права людини в національне законодавство; міжнародні акти про права людини; Європейський суд з прав людини; судовий прецедент; конвергенція національного та європейського права; тлумачення міжнародних договорів у галузі прав людини; європейські стандарти прав людини.*

Контрольні запитання:

1. Чому права людини визнано загальнолюдською цінністю?
2. Чому Міжнародна хартія прав людини вважається основою сучасної системи прав і свобод людини?
3. Чи можна брати до уваги Рішення Європейського суду з прав людини з метою оцінювання діяльності національних органів правопорядку?
4. Які ви знаєте особисті права і свободи людини і громадянина в Україні та в міжнародних договорах?

5. Які були історичні передумови появи та етапи розвитку прав людини?
6. Яким чином міжнародні стандарти прав людини відображені у законодавстві України?
7. У чому полягає американська система міжнародного захисту прав людини?
8. Які вам відомі міжнародні механізми захисту прав людини?

Практичне завдання:

Тести з вибором однієї правильної відповіді:

1. Первинним елементом системи міжнародного права є:

- a) міжнародний договір
- b) міжнародно-правовий звичай
- c) міжнародно-правова норма
- d) міжнародно-правовий принцип

2. Який документ є основоположним у сфері міжнародного захисту прав людини?

- a) Європейська конвенція з прав людини
- b) Загальна декларація прав людини
- c) Хартія ООН
- d) Міжнародний пакт про громадянські і політичні права

3. Яка міжнародна організація відіграє ключову роль у захисті прав людини в Європі?

- a) ООН
- b) ОБСЄ
- c) Рада Європи
- d) НАТО

4. Який орган ООН здійснює контроль за дотриманням прав людини?

- a) Генеральна Асамблея
- b) Рада Безпеки
- c) Рада ООН з прав людини
- d) Міжнародний валютний фонд

5. Який принцип є основним у міжнародному праві прав людини?

- a) Пріоритет національних законів над міжнародними нормами
- b) Невтручання у внутрішні справи держав
- c) Універсальність і невід’ємність прав людини

d) Обмеження прав людини виключно економічними факторами

6. Який міжнародний документ забороняє тортури та жорстоке поводження?

a) Конвенція проти катувань

b) Женевські конвенції

c) Статут ООН

d) Конвенція ООН про права дитини

Тести з вибором кількох правильних відповідей:

1. Які з наведених документів є ключовими у сфері міжнародного захисту прав людини? (Оберіть три)

a) Загальна декларація прав людини

b) Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права

c) Конвенція про права осіб з інвалідністю

d) Декларація ООН про корпоративну соціальну відповідальність

2. Які права людини належать до першого покоління прав?

(Оберіть дві)

a) Свобода слова

b) Право на освіту

c) Право на справедливий суд

d) Право на соціальне забезпечення

3. Які механізми міжнародного захисту прав людини існують?

(Оберіть три)

a) Європейський суд з прав людини

b) Комітет ООН з прав людини

c) Міжнародний кримінальний суд

d) Світова організація торгівлі

4. Які права вважаються абсолютними, тобто не можуть бути обмежені за жодних обставин? (Оберіть дві)

a) Право на життя

b) Заборона катувань

c) Свобода мирних зібрань

d) Свобода пересування

Методичне завдання:

Завдання 1.

Сформуйте порівняльну таблицю із відображенням міжнародних стандартів прав людини у законодавстві України.

Завдання 2.

Ви працюєте в юридичному відділі Міністерства закордонних справ України. Вашим завданням є підготовка звіту щодо основних міжнародних стандартів у галузі прав людини та їхнього впливу на національне законодавство України. Зокрема, вам необхідно дослідити, як міжнародні документи, що визначають права людини, взаємодіють з українським правом і як Україна інтегрує ці стандарти в свої внутрішні нормативно-правові акти.

Теоретична частина:

- Охарактеризуйте основні міжнародні стандарти в галузі прав людини, що були закріплені в таких міжнародних документах:
 - Європейська конвенція з прав людини та її протоколи;
 - Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (МПГПП);
 - Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (МПЕСКП);
 - Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських чи принижуючих гідність видів поводження і покарання;
 - Конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації.
- Поясніть основні принципи, закріплені в цих документах, і їх значення для забезпечення прав людини на міжнародному рівні.

Практична частина:

- Проаналізуйте, як ці міжнародні стандарти відображені в Конституції України та інших нормативно-правових актах України, зокрема:
 - Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства»;
 - Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»;
 - Закон України «Про доступ до публічної інформації»;
 - Закон України «Про захист персональних даних».
- Оцініть, наскільки національне законодавство України відповідає вимогам міжнародних стандартів прав людини, зокрема щодо прав на свободу, справедливий суд, рівність перед законом, захист від катувань, права на освіту і працю тощо.

Завдання для обговорення:

- Які труднощі можуть виникнути при імплементації міжнародних стандартів прав людини в національне законодавство

України? Розгляньте можливі юридичні колізії, зокрема ті, що виникають через відмінності між міжнародними стандартами і національними нормами.

➤ Як Україна може вдосконалити своє законодавство для повнішого дотримання міжнародних стандартів у сфері прав людини? Розгляньте, які зміни в правових актах або в політиці держави можуть бути необхідними для кращого захисту прав людини.

➤ Які механізми забезпечення прав людини необхідно впровадити для ефективної імплементації міжнародних стандартів в Україні?

Мета завдання: Це завдання має на меті розвинути вміння аналізувати міжнародні стандарти в галузі прав людини та оцінити, як ці стандарти відображаються у законодавстві України. Завдання сприяє розвитку навичок виявлення юридичних проблем, пов'язаних з інтеграцією міжнародного права в національну правову систему.

Література:

Основна:

1. Бевза Ю. П., Демчик Н. П., Мота А. Ф. Міжнародне право (у схемах і таблицях) : навч. посібник. Електр. навч. вид. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2023. 138 с.

2. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник / А. В. Войціховський ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 лист. 1950 р. (із змінами, внес. Протоколом № 11) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

4. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання 1984 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_085.

5. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) від 10 груд. 1948 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.

7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 груд. 1966 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.

8. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 груд. 1966 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042.

Допоміжна:

1. Білоскурська О. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини – головний обов'язок держави. Право України. 2011. № 7. С. 169-175.

2. Заворотченко Т. М. Поняття, сутність і природа політичних прав і свобод людини й громадянина в Україні. Часопис Київського університету права. 2012. № 4. С. 355-359.

3. Мушак Н.Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в європейських міжнародних організаціях : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2012. 20 с.

4. Орлова О.О. Катування, нелюдське та таке поводження, що принижує людську гідність: розмежування понять. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2017. № 3. С. 62-68.

5. Права людини і професійні стандарти для військовослужбовців в документах міжнародних організацій. Київ : Сфера, 2002. 364 с.

6. Права людини і професійні стандарти для працівників пенітенціарної системи в документах міжнародних організацій. Київ : Сфера, 2002. 293 с.

7. Права людини і професійні стандарти для юристів в документах міжнародних організацій. Київ : Сфера, 1999. 342 с.

8. Радченко О.І. Нормативне забезпечення процесу адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Право і суспільство. 2011. № 2. С. 73-78.

9. Радченко О.І. Дифузія міжнародного права як елемент механізму європейської інтеграції України. Право і безпека у контексті європейської та євроатлантичної інтеграції: збірник статей та тез наукових повідомлень за матеріалами II Харківського міжнародного юридичного форуму (м. Харків, 28 верес. 2018 р.) / Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, Нац. акад. прав. наук, Фонд Конрада Аденауера ; редкол.: Ю. Г. Барабаш, Т. М. Анакіна, Д. В. Аббакумова. Харків : Вид-во «Право», 2018. С. 107-112.

10. Серьогін В.О. Право на недоторканість приватного життя у конституційно-правовій теорії та практиці : монографія. Харків: Видавництво «ФІНН», 2010. 608 с.

11. Француз-Яковець Т.А. Принципи конституційно-правового статусу особи та специфіка їх системної взаємодії. Бюлетень міністерства юстиції України. 2004. № 7. С. 118-129.

Тема 3. Спеціальні міжнародні стандарти в галузі прав людини, що поширюються на діяльність органів правопорядку (2 год.)

Під час вивчення теми необхідно визначити поняття спеціалізованих загальносвітових стандартів стосовно позбавлення волі викладені в Мінімальних стандартних правилах поводження із ув'язненими. Також доцільно розглянути Кодекс поводження посадових осіб з підтримки правопорядку (1979 р.), а також прийняті ООН у розвиток цього документа керівні принципи для ефективного здійснення Кодексу (1989 р.).

Проаналізуйте такі акти, як Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, а також Факультативний протокол до конвенції, який створив механізм візитів за моделлю ЄКПЗК, Звід принципів захисту всіх осіб, затриманих чи ув'язнених у будь-якій формі був затверджений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 9 грудня 1988 року, Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку, прийняті восьмим Конгресом ООН з попередження злочинності та поводження з порушниками (м. Гавана, Куба, 27 серпня – 7 вересня 1990 р.).

Питання до обговорення:

1. Поняття міжнародно-правових стандартів у галузі прав людини та правоохоронної діяльності, їх види, зміст та співвідношення з національним законодавством.

2. Право на життя. Заборона позаконних, свавільних і сумарних страт.

3. Захист індивіда від будь-якого свавільного позбавлення життя державою.

4. Дотримання прав людини під час застосування сили та вогнепальної зброї працівниками поліції. Поняття «абсолютно необхідного» застосування сили, суворо сумірної досягненню цілей.

5. Міжнародно-правове регулювання захисту осіб від насильницьких зникнень.

6. Право на правову допомогу та судовий захист.

Термінологічне завдання: *спеціальні стандарти в галузі прав людини; Мінімальні стандартні правила поведінки із в'язнями; Кодекс поведінки посадових осіб по підтримці правопорядку; право на життя; заборона позазаконних, свавільних і сумарних страт; зникнення; захист індивіда від будь-якого свавільного позбавлення життя; порушення права на життя; право на правову допомогу та судовий захист; презумпція невинуватості.*

Контрольні запитання:

1. Як визначається питання про початок і закінчення життя?
 2. Які ви знаєте положення міжнародно-правових актів про право на життя?
 3. Коли і ким було прийнято Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку?
 4. Що таке Керівні принципи ефективного здійснення Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку?
 5. З якою метою були сформовані Стандартні мінімальні правила ООН у відношенні заходів, не пов'язаних з ув'язненням?
 5. Які права осіб, засуджених до страти згідно з Резолюцією 1984/50 Економічної і Соціальної Ради ООН?
 6. Чи є правомірним застосування сили, що приводить до позбавлення життя для здійснення законного арешту або запобігання втечі особи, затриманої на законних підставах?
 8. Яка система винятків із загальної заборони позбавлення життя?
 9. Яке визначення «насильницького зникнення в міжнародному праві»?
- Які зобов'язання держав відповідно до Міжнародної конвенції про захист усіх осіб від насильницьких зникнень 2006 року?

Практичне завдання:

Тести з вибором однієї правильної відповіді:

1. Предметом скарги, що може бути подана до Європейського суду з прав людини, є:

- a) порушення одного з прав, передбачених Загальною декларацією з прав людини 1948 р.
- b) порушення норм Статуту ООН
- c) порушення будь-якого права людини, гарантованого міжнародними договорами
- d) порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. і протоколами до цієї Конвенції

2. Який міжнародний документ регулює використання сили та вогнепальної зброї правоохоронними органами?

- a) Конвенція ООН проти катувань
- b) Основні принципи ООН щодо застосування сили та вогнепальної зброї працівниками органів правопорядку
- c) Європейська конвенція з прав людини
- d) Кодекс поведінки посадових осіб з підтримки правопорядку

3. Яке з наведених прав є абсолютним і не може бути обмежене органами правопорядку за жодних обставин?

- a) Заборона катувань
- b) Право на свободу зібрань
- c) Право на приватне життя
- d) Право на пересування

4. Яка міжнародна організація розробляє стандарти щодо захисту прав людини в діяльності органів правопорядку?

- a) НАТО
- b) Рада Європи
- c) Світовий банк
- d) СОТ

4. Який міжнародний документ містить етичні стандарти поведінки працівників органів правопорядку?

- a) Загальна декларація прав людини
- b) Кодекс поведінки посадових осіб з підтримки правопорядку
- c) Женевські конвенції
- d) Міжнародний пакт про громадянські і політичні права

5. У яких випадках міжнародне право дозволяє обмеження прав людини правоохоронними органами?

- a) У разі надзвичайного або воєнного стану, якщо це передбачено міжнародним правом
- b) Якщо цього вимагає політична ситуація
- c) Якщо це суперечить національним інтересам
- d) Якщо поліція вважає це необхідним

Тести з вибором кількох правильних відповідей:

1. Які міжнародні документи встановлюють стандарти прав людини для органів правопорядку? (Оберіть три)

- a) Конвенція ООН проти катувань
- b) Європейська конвенція з прав людини
- c) Основні принципи ООН щодо застосування сили та вогнепальної зброї
- d) Декларація прав дитини

2. Які з наведених дій є порушенням міжнародних стандартів у діяльності органів правопорядку? (Оберіть дві)

- a) Катування підозрюваних осіб
- b) Застосування сили без необхідності та пропорційності
- c) Дотримання принципу презумпції невинуватості
- d) Надання доступу до адвоката після затримання

3. Які принципи мають дотримуватися органи правопорядку відповідно до міжнародних стандартів? (Оберіть три)

- a) Пропорційність у застосуванні сили
- b) Заборона катувань та нелюдського поводження
- c) Дотримання прав людини навіть у надзвичайних ситуаціях
- d) Повне ігнорування міжнародного права, якщо це суперечить національному законодавству

Методичне завдання:

У справі **McCann проти Великобританії** (від 27.09.1995 р. // серія А, номер 324 // 21 EHRR 97 Application No. 18984/91). Європейський суд з прав людини розглядав питання щодо порушення прав людини, зокрема права на життя, гарантованого статтею 2 Європейської конвенції з прав людини, у випадку застосування сили з боку правоохоронців. Зокрема, справа стосувалася операції з нейтралізації терористів, під час якої було застосовано смертельну

силу, в результаті чого загинули троє осіб, хоча пізніше з'ясувалося, що вони не мали наміру здійснити терористичний акт.

Завдання: Проаналізуйте рішення ЄСПЛ у справі **McCann проти Великобританії** з огляду на:

1. Чи було порушення статті 2 Конвенції, що гарантує право на життя?
2. Які обставини дозволяють державі застосовувати летальну силу при затриманні підозрюваних у тероризмі?
3. Як суд оцінив дії органів влади Великобританії в контексті необхідності та пропорційності використання сили?
4. Які висновки зробив ЄСПЛ щодо проведення розслідування інциденту?

Література:

Основна:

1. Бевза Ю. П., Демчик Н. П., Мота А. Ф. Міжнародне право (у схемах і таблицях) : навч. посібник. Електр. навч. вид. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2023. 138 с.
2. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник / А. В. Войціховський ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
3. Декларація про захист усіх осіб від насильницьких зникнень 1992 р. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_225.
4. Європейська Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1050 р. (із змінами, внес. Протоколом № 11) // <http://zakon1.rada.gov.ua>.
5. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) від 10 грудня 1948 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>.
6. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 260.
7. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання 1984 р. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_085.
8. Конвенція проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р. 2000 г. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада

України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789.

9. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми: прийн. Кабінетом міністрів Ради Європи 16.05.2005 року // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_858.

10. Конституція України // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

11. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.

12. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042.

13. Міжнародні організації: навч. посіб. / О.С. Кучик, І.Р. Суховолець, А.Б. Стельмах та ін. Київ, 2007. 749 с.

14. Міжнародні організації: навч. посібник / За ред. Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського, З. Кутайні. Київ, 2007. 440 с.

15. Міжнародно-правові стандарти поведінки працівників правоохоронних органів при підтриманні правопорядку: документально-джерелознавчий довідник для співробітників правоохоронних органів (міліції) / упоряд.: Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, І.Г. Кириченко. Київ : Ін Юре, 2002. 128 с.

16. Статут Організації Об'єднаних націй року № 220 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010.

Допоміжна:

1. Ахтирська Н.М. Європейські стандарти щодо видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 12. С. 138-143.

2. Бабін Б.В. Національна специфіка реалізації міжнародних програм організації безпеки та співробітництва в Європі у сфері правоохоронної діяльності. *Наше право*. 2008. № 2. С. 99-102.

3. Войціховський А.В. Тенденції створення регіональних міжнародних правоохоронних організацій у сучасних умовах. *Науковий Вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2014. Вип. 28. Том 3. С. 166-170.

4. Міжнародний досвід використання агентури правоохоронними органами держав Європи та США : навч. посібник / А.В. Савченко, В.В. Матвійчук, Д.Й. Никифорчук, В.М. Співак. Київ : КНТ, 2005. 88 с.

5. Мушак Н.Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в європейських міжнародних організаціях : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2012. 20 с.

6. Оржель О. Ю. Європейське врядування як чинник згуртування Європейського Союзу: теоретико-методологічні засади : монографія. Київ : НАДУ, 2012. 236 с.